

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:
Fysiske størrelse | Physical extent:

Fabricius, F.

Christian Molbech : Født den 18. [i.e. 8.]
October 1783. Død den 23. Juni 1857.

Kjøbenhavn : trykt hos S. Trier, 1858
16 s.

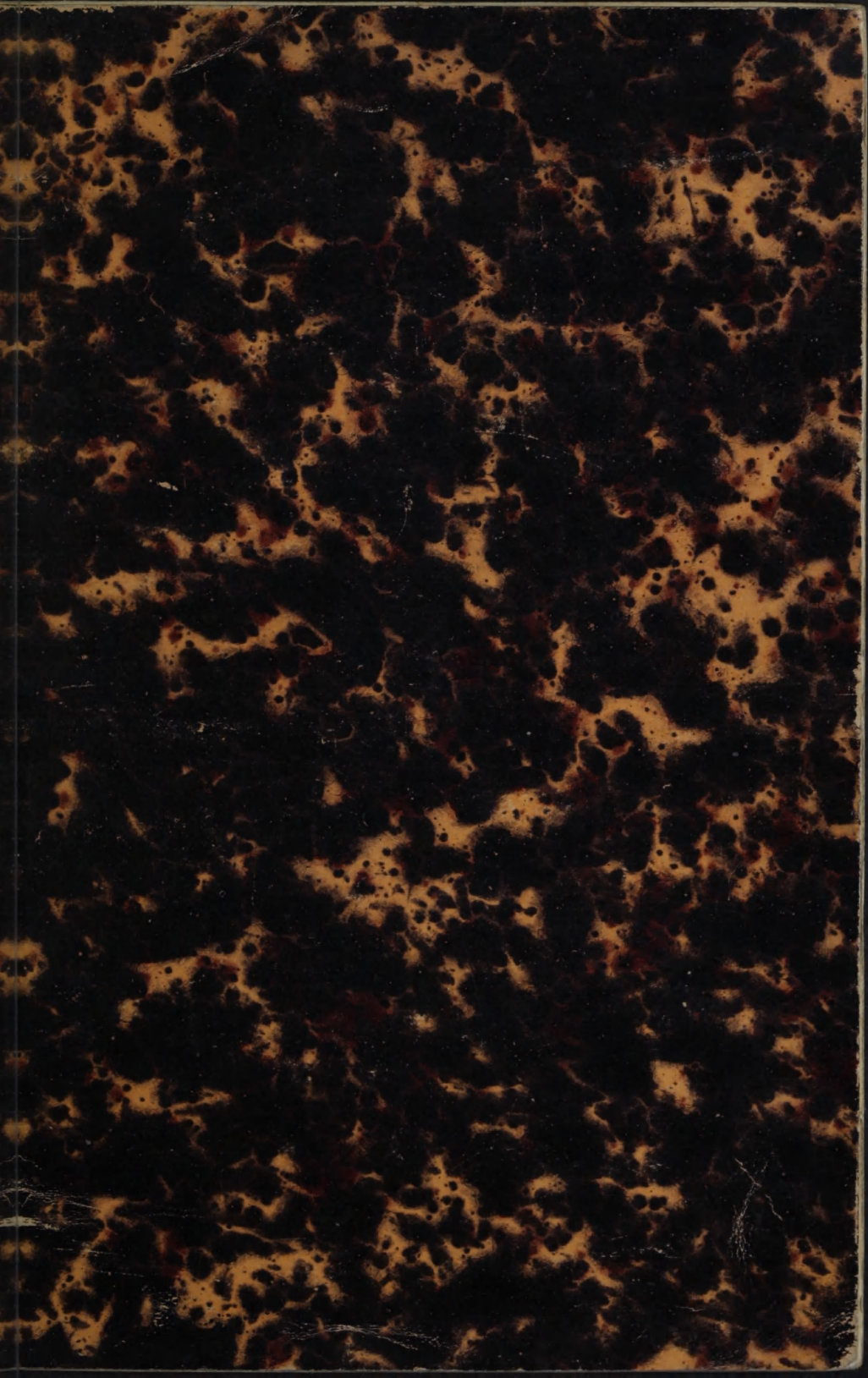
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

45. - 45-8°

CHRISTIAN FOLK

1845

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020712504

CHRISTIAN MOLBECH.

Födt den 18de October 1783. Död den 23de Juni 1857.

af

F. Fabricius.

Særskilt Aftryk af „Nordisk Universitets-Tidskrift“.

Kjöbenhavn.

Trykt hos S. Trier.

1858.

CHRISTIAN MÖLBECH

Købt den 10de October 1821. Uds. den 20de Juni 1822.

V. Fabricius.

1822

teer, der dog ikke blev udgivet, men ikkun Subskriptionsplanen dertil trykt i Sorø 1804. Det første af disse Arbeider omtaler Rahbek (Danske Tilskuere 1802 Nr. 39) som en „med ikke mindre Smag end Flid skrevet Biographie af Digteren Ovid“, og paa nogle af Rahbeks Bemærkninger svarer Molbech i et senere Nummer med et Raisonnement og i en Stil, der snarere synes at røbe en övet Forfatter end den 19aarige Begynder. B. Thorlacius's Dom lyder (L. Efterretn. 1807 S. 374): „Denne Undersögelse vidner om grundigt Studium af den Forfatter, den angaaer, og er skrevet med Interesse. Charakteristiken af Ovids Værker er kort og træffende“. Om Udsigten over Stuarternes Regjering siger L. Engelstoft (L. Efterretn. 1806 Nr. 7): „Den vakkre lille Afhandling af en ung Mand berettiger til mere end almindelige Forhaabninger“. Under saadanne lovende Auspicier begyndte han sin lange Forfatterbane.

Efter Testimonier fra Professorerne ved Sorø Akademi C. A. Borch og H. N. Nissen blev Molbech i November 1802 inscriberet som Student ved Kjöbenhavns Universitet og tog i September 1803 den juridiske Præliminair-Examen med Charakteren: *admissus cum laude*, hvorefter han paa egen Haand begyndte sit juridiske Studium med Rommervetten, hvilket han drev et Aars Tid. Blandt sine Universitetslærere nævnedes han stedse med Taknemmelighed den ærværdige Riisbrigh som den, der især kom ham imøde med Venlighed og Velvillie, og hvem han i nogle Aar jevnligt besøgte. Alt i Sorø havde han været henviist til lidt Selverhverv for at tilfredsstille sin Lyst til Böger; thi Forældrenes Kaar vare meget knappe, og vi finde ham saaledes der forfattende Catalog over den bekjendte Riegels's efterladte Bogsamling. I Kjöbenhavn blev dette ham en Nödvendighed. Blandt Andet paatog han sig ogsaa Arbeide ved Universitetsbibliothekets Catalogisering, skjönt Betalingen just ikke var stor: 5 Rdlr. D. C. for 1000 Bogtitler; men ved dette Arbeide lærte Nyerup den flittige unge Mand at kjende, og kunde derfor ved sin Anbefaling bidrage til, at han i Vinteren 1804 ansattes som Volonteur ved det store kongelige Bibliothek. Her blev han i det paafølgende Aar den 29de Septbr. beskikket til *Iste Amanuensis*, samme Dag som nuværende Overbibliothekar, Conferentsraad Werlauff fik Bestalling som 2den Bibliotheksecretair. Lönnen var vel ikkun 150 Rdlr. D. C., men i 1805 var dette dog Noget; for Molbech var det ikke saa Lidet, og, hvad der for ham var det Vigtigste, han kunde nu ganske tilfredsstille sin Lyst til Videnskaberne, til Bogkundskab og Bogvæsen, hvori han ikke kunde have fundet nogen bedre Veileder end den, han fandt i Bibliothekets daværende berømte Over-

bibliothekar D. G. Moldenhawer. Saaledes knyttedes han til den Stiftelse, i hvis Tjeneste han uafbrudt skulde arbeide indtil sin Død.

Her paa Bibliotheket stiftede Molbech Bekjendtskab med E. Viborg, som dengang var Formand for Videnskabernes Selskabs Ordbogscommission, og som foreslog ham at paatage sig nogle forberedende Arbeider for Commissionen, hvilke han udførte saa ganske til dens Tilfredshed, at den i 1806 overdrog til ham, i hans 23de Aar, som Medarbeider at udarbeide Manuskriptet til det Halve af Bogstavet K og til Bogstaverne M og P. I en senere Periode, efterat han i 1829 selv var bleven Medlem af Selskabet, valgtes han til Commissionens Formand. Fra dette Aar indtil hans Dødsdag, altsaa i fulde 50 Aar, var den danske Lexicographie uafbrudt hans Hovedarbeide, der stedse gik jevnside med alle hans øvrige. I Aaret 1813 leverede han saaledes „Dansk Haandordbog“, der belønnes af Videnskabernes Selskab og vandt en meget stor Udbredelse, hvilket gav ham Mod til, omtrent fra 1823, at forberede det største og möisommeligste af alle hans Arbeider, hans „Danske Ordbog“, der i Aaret 1833 udkom i to Dele paa eengang og i ét efter Tidens Forhold meget stort Oplag paa 2000 Expl. Dette betydelige Værk, der afhjalp et længe følt Savn, vandt ligeledes megen Udbredelse, saa at en ny Udgave maatte ansees fornöden, og Forfatteren, der ved sine Samlinger stedse havde haft en saadan for Öie, havde ogsaa Mod til, i sit 70de Aar at paatage sig dette möisommelige Arbeide. I Aaret 1854 udkom da det 1ste Hefte af denne „Anden forögede og forbedrede Udgave“; men Molbech skulde ikke have den Glæde at see den sluttet; han naede kun til Arket 44 i 2den Deel (Sig. Skandskrift), hvorom han endnu Dagen før sin Død confererede med Sætteren. Manuskriptet haves imidlertid fuldstændigt, og Værket vil blive fuldendt under hans Söns Redaction. — Til „Dansk Dialect-Lexicon“, der i Aarene 1833—41 udkom i 7 Hefter, havde han ligeledes samlet i mange Aar, eller siden 1811, da han ved sit lille Skrift: „Om Dialecter eller Mundarter“ indböd sine Medborgere til at sende ham Bidrag til dette nationale Værk, hvilke ogsaa rigeligt bleve ham tilstillede. Selv vil han, i sin Fortale, helst have denne, af over 6,500 Artikler bestaaende, Samling betragtet som „Grundlag for en rigere og fuldstændigere“, men han kalder den ikke desto mindre, og med Rette, en „vigtig dansk Sprogskat“, og i Bladet Dagen Nr. 171 for 1841 har en erkjendt indsigtfuld Sprogkjender klart fremstillet saavel Arbeidets Vanskeligheder som dets Fortjenester. Som Sprogmonumenter havde han efterhaanden udgivet „Riimkröniken“ (1825), „Harpestrings Læge-

bog“ (1826), et Brudstykke af „Den ældste danske Bibeloversættelse“ (1828) og „Hr. Michaels Riimværker“ (1836), alle forsynede med Indledninger og Glossarier. Disse sidste, som han forøgede med, hvad han i over 30 Aar havde samlet fra Diplomer, Haandskrifter og trykte Böger fra det 13de—16de Aarhundrede, forenede han tilsidst i „Dansk Glossarium eller Ordbog over forældede danske Ord“. Dog dette Arbeide, hvoraf 1 Hefte udkom 1853, skulde han heller ikke see sluttet, da ved hans Död kun 1ste Deel (A—L) var færdig fra Pressen; men det vil ligeledes blive fortsat efter det tilstedeværende Manuskript. Endelig maa her endnu anföres hans „Danske Ordsprog, Tankesprog og Riimsprog“, der udkom 1850, udgivet af „Samfundet til den Danske Literaturs Fremme“. Disse Ordbogsarbeider ere her nævnede under Eet, fordi de kunne og bör betragtes som et samlet Heelt, hvis enkelte Dele fuldstændiggjøre hverandre.

For ved egen Beskuelse at lære at kjende sit Fædrelands historisk-mærkværdige Localiteter og naturskjønne Egne, foretog Molbech sig i Aarene 1808—1811 Vandringer og Smaareiser i Sjælland, hvoraf fremgik hans i 1811 udgivne „Ungdomsvandringer i mit Födeland“, en Bog, der vandt saa almindelig Yndest, at Oplaget udsolgtes i faa Maaneder, uden at Forfatteren, fordybet som han var i andre literaire Arbeider, tænkte paa at udgive den paany. Som Fortsættelse udgav han derimod i 1815: „Fragmenter af en Dagbog paa en Reise i Danmark 1813“, der omfattede andre Egne af Landet. — Med kongelig Understöttelse gjorde han i Aaret 1812 sin förste og störste Reise i Sverige, og bereiste i Maanederne April til November hele den sydlige Deel af Landet indtil Upland. Han opholdt sig længe i Lund, Stockholm og Upsala, og gjorde sig nöie bekjendt med Landet, Staten, Folket og Literaturen, hvorfor han aflagde Regnskab i sine „Breve fra Sverrige“, som i 3 Dele udkom i Aarene 1814—17. Dette Værk vandt ligeledes almindeligt Bifald saavel hjemme som i Udlandet, og haves oversat paa Svensk, Tydsk og Hollandsk. 30 Aar senere foretog han sig en ny Reise til disse Steder og beskrev samme i sin Bog: „Lund, Upsala og Stockholm i Sommeren 1842“, der udkom 1844 og som ligeledes haves paa Tydsk. — Men i de mellemliggende Aar, ligesom senere, aflagde han hyppige Besög i Sverige, hvilke vare ham en nödvendig Lösrivelse, naar han fölte sig overanstrengt af Arbeide, og hvorfra han stedse vendte hjem forfrisket paa Sjæl og Legeme. Thi han havde vundet sig sande Venner i Sverige og med sin kjæreste, Atterbom, vexlede han Breve indtil dennes Död. Men, naar vi vide, at han

blandt Vennerne kunde nævne Mænd som Afzelius, Agardh, Beskov, Brunius, Hammarsköld, Reuterdahl, Wieselgren o. fl., da kunne vi ikke undre os over, at han befandt sig saa vel derovre. Især var Universitetsstaden Lund med sin Lundegaard ham særdeles kjær, og han følte sig der næsten som hjemme. Den stille By erindrede ham om hans kjære gamle Sorö; den indesluttede hans Brunius og saa mange af dennes Bygningsarbeider, for hvilke han sværmede, og hos Boghandler Gleerup gjenfandt han paa en Maade det Deichmannske Huus. Det kan derfor vistnok synes lidt besynderligt, at Molbech, der af sand Tilböielighed følte sig knyttet til Sverige, og som bar en saa uskrömtet Agtelse for dette Lands Institutioner, dog saa lidet samstemmede med Nutidens skandinaviske Ideer, at han endogsaa hørte til Oppositionen. Men han kunde nu engang ikke forstaae, at hans Fædreland, der gik ham over Alt, skulde kunne vinde og ikke tabe ved disse politiske Planer*); sin Overbeviisning fornægtede han aldrig, og den Sandhed, han følte sig overbeviist om, maatte han udtale. Men selv de, der ikke dele hans Anskuelser, maae dog sikkert indrømme, at Molbech i sit polemiske Skrift: „Den skandinaviske Eenhedstanke“ (1857), der var hans sidste sluttede literaire Arbeide, vel fremsætter sin Mening paa en skarp og djærv Maade, som det var hans Vane, men tillige paa en videnskabelig Maade, der bygger paa Historiens Grundvold.

Under sit Ophold i Sverige 1813 var Molbech bleven udnævnt til 3die Secretair ved det store kongelige Bibliothek, og den 1ste Juli 1814 forfremmedes han til 2den Secretair i den afgaaede Secretair Ekkards Sted. I Januar 1819 fik han Titel af Professor, og hen paa Foraaret s. A. bevilgedes ham en kongelig Reiseunderstöttelse paa 800 Rdlr. i 2 Aar. Private Forhold hindrede ham i at kunne tiltræde Reisen før i September Maaned, og i September 1820, altsaa efter eet Aars Forløb, hjemkom han fra sin Udflugt. Han beskrev den i „Reise gjennem en Deel af Tydskland, Frankrige, England og Italien“, der i Aarene 1821—22 udkom i 3 Dele, og hvoraf et Uddrag haves paa Tydsk.

Disse for ham saa lykkelige Aar 1819 og 1820 vare et Vendepunkt i hans Liv, hvorfra et nyt Afsnit begynder. Förend vi skride over til dette, ville vi derfor endnu engang kaste et Blik tilbage paa det Svundne.

Som det var at forudsee, maatte Molbechs med saa forskjellig og alvorlig Læsning tilbragte Barndom og Ungdom let frembringe hos ham den idealt attraaende Stemning, der ofte umærkeligt gaar over til Tungsindighed, hvoraf han ogsaa hele sit Liv igjennem bar

et umiskjendeligt Præg. Følgende sin Tidsalder var han derhos i sin Ungdom stærk sentimentalisk, hvilket noksom fremlyser af hans Skrifter fra hans tidligste Periode, som han selv regnede indtil 1812, men neppe fra noget af dem stærkere end fra hans „Vaarblomster og Hedeurter“ (1810). Rousseau var hans Yndlingsforfatter. I sine første Studenteraar førte Molbech ogsaa et meget eensomt Liv, og var tillige legemlig svag, maaskee som Følge af formegen Stillesidde. Thi baade af Tilbøielighed og af Nødvendighed arbejdede han flittigt hjemme i sit lille Kammer i Larsleistrædet, hvor han en Tid boede sammen med sin Broder; og kun sjældent besøgte han et Par Familier af Faderens Bekjendtskab eller i Ferietiden denne selv i Sorø. Hans ovennævnte i 1806 med Professor E. Viborg stiftede Bekjendtskab var derfor ogsaa i saa Henseende lykkeligt, som han derved førtes ind i et muntret gjæstfrit Huus, hvor han snart blev en stadig Søndagsgjæst, og hvor han, indtil det Sidste, modtoges med den hjertelige Godhed, som han saa meget trængte til. I Aaret 1808 gjorde han Bekjendtskab med Grundtvig, med hvem han i nogle Aar havde megen Omgang og corresponderede; men nye Forhold og forandrede Anskuelse fjernede dem efterhaanden fra hinanden, uden at Venskabsforholdet egentlig kunde kaldes brudt.

Molbech havde nu ved sine Skrifter begyndt at vinde sig et Navn, og med dette udvidedes ogsaa hans Forbindelser. Saaledes finde vi ham den 17. Decbr. 1812 første Gang i Besøg hos Rahbek paa Bakkehuset, og hermed begyndte et Bekjendtskab, der maa have været af Betydenhed for ham. Thi ikke nok, at hans Aand og Sind vandt ved Besøgene i dette de danske Musers Hjem, men med den aandrige Fru Rahbek kom han i Aarene 1813 og 1814 til at føre en meget livlig Correspondance, som han satte stor Priis paa. Besøgene ophørte efterhaanden; men hendes Breve gjemte han som en af sine Skatte, og ved hendes Død 1828 nedskrev han: „Hun havde engang en betydende og vigtig Indflydelse paa mit Liv. Hendes Erindring vil aldrig forlade mig.“

Ved Bekjendtskabet med Rahbeks paa Bakkehuset var det ogsaa let gjort med Langbergs paa den ligeoverfor liggende Bakkegaard, hvor Molbech indførtes i Aaret 1813. Vigtigheden af dette nye Bekjendtskab vil snart vise sig. I disse Aar kom han ogsaa meget flittigt til Theaterdirecteuren, Notarius publicus Etatsraad Olsen, hvor han traf sammen med Baggesen, Oehlenschläger og vel med de fleste af Byens meest aandfulde Mænd, uden at han dog sluttede sig til Nogen af dem. Ved i næste Aar 1814 at flytte ind i Eieren

af den Gyldendahlske Boghandel, Cancelliraad Deichmanns Gaard, sluttede Molbech sig derimod endnu nøiere, og for hele sit Liv, til en Familie, der var ham og Hans oprigtigt hengivne, og hvis Venskab, efter hans egne Ord, „har forsødet ham mangen bitter Smerte“. En anden paalidelig Ven, der skulde overleve ham, eiede han i Skolemanden Professor Dahl, hvis redebonne, sagkyndige Raad aldrig svigtede ved tvivlsomme linguistiske Spørgsmaal, og som heller ikke har nægtet sin Hjælp ved Fuldendelsen af Ord-bogens anden Udgave. Med et Spring i Tiden ville vi endnu nævne to Mænd, med hvilke han i sin Alderdom havde megen Omgang: den svenske Generalconsul Ewerlöf og den danske Statsmand Conferentsraad Danckwardt. Ved den Sidstes Død leverede han ligesom ved Deichmanns et smukt Mindeskrift. Et Huus, hvor Molbech ogsaa mödte megen Gjæstfrihed, og hvor han om Sommeren ofte tilbragte nogle Dage, var Carlsens paa Gamle Kjögegaard, og det bör her ikke blive unævnt, at det tildeels var Sanderungaards Eiers, den ædle Bülow's Godhed for ham, der satte ham istand til at gjøre sine indenlandske Smaareiser, som havde en saa velgjørende Indflydelse paa hans Helbred. -- Vi staae nu atter ved Aaret 1819.

I dette Aars Foraar forlovede Molbech sig med Johanne Christine, en Datter af Bakkegaardens ovenfor nævnte Eier, Dispatcheur, Justitsraad Langberg i Kjöbenhavn, og den 23de October 1820, strax efter hans Hjemkomst fra Udenlandsreisen, blev hun hans ægteviede Hustru. I 37 Aar delte hun trofast Livets Glæder og Sorger med ham, og ved hende blev han Fader til tvende Sønner: den ved originale Arbejder som ved sin Oversættelse af Dante almeenyndede Digter Christian Knud Frederik (født 1821), som er Professor ved Kieler Universitet, og en Yngre, Hans, som er Landmand.

Sin Skribentbane, til hvilken vi nu vende tilbage, begyndte Molbech, hvad ovenfor er viist, som Historiker, og Fædrelandets Historie blev ham ogsaa et kjært og alvorligt Studium gennem hans hele Liv. Det Haab, som ikke Faa nærede, i ham at have fundet den, der skulde give os Danmarks Historie i en fuldstændig og med historisk Kunst udarbejdet Skikkelse, skulde han dog ikke tilfredsstille. Dertil maatte han ganske anderledes have kunnet anvende sine Kræfter og sin Tid i denne ene Retning, end det var muligt for ham ved den vidtudstrakte Forfattervirksomhed, hvortil Omstændigheder og Tilbøielighed førte ham. Imidlertid var det ikke faa eller uvigtige Partier af vor Historie, som ved ham modtog en aandfuld og oplysende Bearbejdelse. Saaledes udkom 1813 hans „Historie om Ditmarskerkrigen“, en Bog, der stedse har bevaret

den Yndest, den strax vandt, og om hvilken L. Engelstoft siger (L. Efterretn. 1814 Nr. 26): „at den viser os en fædrelandsk Lærd, der betræder den rette Sti til Sagas Tempel“. I Aaret 1821 udgav han „Erik Plogpenning's Historie“, over hvilken Werlauff i L. Eft. 1822 Nr. 47 fælder en ikke mindre gunstig Dom. For „Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug“ skrev han „Fortællinger og Skildringer af den danske Historie“, 2 Dele (1837-40) og for Videnskabernes Selskab udgav han „Uddrag af Biskop Bircherods Dagbøger“ (1838-46) og „Kong Christian IV.'s egenhændige Breve, 1 Bd.“ (1848). I 1843 leverede han desuden Selskabets Historie i dets første Aarhundrede, og han virkede tillige som Medlem af Commissionen for Regesterne og Diplomatariet. Hans Bidrag til „Ny Danske Magazin“ vare kun faa, og af det med nuværende Etatsraad N. M. Petersen begyndte „Udvalg af hidtil utrykte danske Diplomer og Breve“ udkom kun 2 Hefter (1842-43).

Sine mindre historiske Arbejder meddeelte han efterhaanden i vore forskjellige Tidsskrifter; men fra 1839 havde de deres eget Organ. I dette Aar lykkedes det nemlig Molbech at stifte Selskabet „Den danske historiske Forening“, der, ved hans rastløse Virken for det, snart befæstedes saaledes, at det i sine første 12 Aar, i hvilke han var dets Secretair og egentlige Styrer, kunde, i 2 Suitter, udgive 11 Bind afsit „Historiske Tidsskrift“, hvori Molbechs egne Bidrag udgjorde det overveiende Antal. Desuden udgav Selskabet i denne Periode 3 Bind „Historiske Aarbøger“ (1845-51) og 1 Bind „Historisk biographiske Samlinger“ (1848-51). Han havde ønsket, ved dette Selskab at kunne fremkalde et dansk biographisk Lexicon omtrent som det Sverige eier i sit „Biographisk Lexicon öfver namnkunnige Svenska män“, men dette skulde ikke lykkes ham.

Som Molbech havde været Stifter af dette Selskab, saaledes blev han det ogsaa i 1842 af „Det Holbergske Samfund“, hvortil han maaskee fik Ideen ved de da, i Anledning af Eetbinds-udgaven af Comedierne, førte Discussioner. Ved den Iver, hvormed han greb Sagen an, lykkedes Planen over Forventning, og næste Aar udgav han for Selskabet 1ste Bind af Comedierne, forsynet med Indledninger og Oplysninger og prydet med Holbergs staaletukne Portrait efter Originalmaleriet i Sorö. Men hermed var ogsaa hans Deeltagelse i Selskabets Anliggender ophört. Dette var en Følge af, at Molbech, der i „Den historiske Forening“ stedse nøie havde vaaget over Formernes Iagttagelse, her troede at kunne sætte sig ud over

samme, og derfor undlod, da Selskabet maatte ansees som stiftet, ved en Generalforsamling at faae en Bestyrelse valgt istedetfor den selvskabte, der indtil da havde besørget Forretningerne. — Herimod reiste Oppositionen sig, og med Rette. Men naar den skaanselløst udtalte Fordømmelsesdommen over den begyndte Udgave, da havde den Uret; thi denne har, trods enkelte Misgreb, et virkeligt Værd, hvorom Enhver let vil overbevises, der upartisk gjør sig bekendt med samme, eller blot med den nye Udgave af Werlauffs fortræffelige „Antegnelser til Holbergs Lystspil“.

Som Kritiker optraadte Molbech nok først i 1808 ved sin lille Bog: „Nogle Ideer over Historie og Historieskrivning“, hvori han fældte en saa streng Dom over Badens Skrift om Griffenfeldt, og han fik snart en Forsmag paa, hvilke Frugter denne Green af hans Skribentvirksomhed skulde bringe ham. Det var meest dansk-sproglige, literairhistoriske, fædrelandshistoriske og æsthetiske Materier, som han behandlede, og til Plads for sine Kritiker valgte han snart Smaaskrifter, snart Blade og Tidsskrifter, alt som det syntes ham hensigtsmæssigt. Naturligviis findes mange i de Hefteskrifter, som han selv udgav: „Athene“, ni Bind 1813—17 og „Nordisk Tidsskrift“, fire Bind 1827—36, ligesom i „Maanedsskrift for Litteratur“, for hvilket han fra det 3die Bind var Medredacteur. Det kunde ikke undgaaes, at han, der stede uden Forbehold udtalte sin Mening, jo maatte indvikle sig i mange literaire Feider, i hvilke han vistnok fægtede med skarpe Vaaben, skjøndt aldrig med saadanne, som stred mod Kamplovene, men derhos heller ikke beklagede sig, naar Modstanderne brugte lignende imod ham, i hvis Valg man sandelig ikke var kræsen, og med hvilke der ofte mere sigtedes paa Personen end paa Sagen. Hans sidste Bladartikel, Anmeldelsen af v. Quehls Oversættelse af Chr. Winthers Digt „Hjortens Flugt“, staaer i Flyveposten Nr. 133, Fredagen den 12. Juni 1857.

Som selvstændige Arbeider i den Retning, der angik den danske Digtekunst, bør nævnes: „Dansk poetisk Anthologi“ 1—2 Bd. og 4 Bd. 1 Afd. (1830—40), „Joh. Ewalds Levnet“, 1831, „Forelæsninger over den nyere danske Poesi“, 1—2 Bd., 1840—41, „Studier over Oehlenschlägers Poesi“, 1850, „Digteren Schack Staffeldts Levnet“, 1851, og „Yduns Aarsgave“ 1854. — Det første af disse Skrifter vandt især almindeligt Bifald, fornemmelig ved de indledende Biographier og Charakteristiker af Digterne. Med Forsæt havde han oversprunget 3die Bind, fordi han netop da ikke ønskede at behandle de Digtere, som

det skulde indeholde; derimod har det været tilfældige Omstændigheder, uvist hvilke, der bevirkede Værkets Standsning; thi første Ark af Fortsættelsen havde alt været til Correcturlæsning. Og desværre bleve alle senere Forsøg paa at formaae ham til, atter at optage Arbeidet, stedse forgyeves.

Ogsaa som populair Skribent forsøgte han sig. Til denne Retning kunne, foruden hans ovennævnte Fortællinger af den danske Historie, regnes: Julegave for Børn“ for 1837–39, „Udvalgte Eventyr og Fortællinger“ 1–2 Opl. 1843 og 1854 og „Dansk Læsebog“, af hvilken der fra 1832 til 1856 udkom 7 Oplag.

I disse mange Aar havde der saa at sige ikke været noget litterairt Anliggende eller nogen Nationalsag, uden at Molbech havde deltaget i Discussionen om samme. Det var derfor naturligt, at de bevægede Tider, som i hans Alderdom oprandt for hans Fædreland, maatte med uimodstaaelig Magt give ham Pennen i Haanden. Og det er vist, at han i denne sin sidste Periode, som vi ville kalde hans politiske, trods sin Alder, udviklede en Skribentvirksomhed, der ikke stod tilbage for nogen af de tidligere. Denne Periode kan vel bedst regnes fra Aaret 1846, da han udgav sit lille Skrift: „Hertugdømmet Slesvig i dets Forhold til Kongeriget og til Holsteen“, hvilket ogsaa udkom paa Tydsk og Fransk; men af det Meget, han skrev i disse Aar, ville kun Smaaskrifterne blive bekjendte som hans. Om disse, hvoraf adskillige vare anonyme, kunne nogen Underretning findes i Auctionscataloget*) over hans efterladte Bogsamling. Dog udgjorde de ikkun en ringe Deel af hvad han skrev; thi hans Bidrag til Dagbladene vare talrigere, end Nogen maaskee anede. Hans Politik var den conservative, men ingenlunde den stillestaaende, og mindst den servile. Hans Program kunde man maaskee kalde „Danmark indtil Elben“; thi for Monarchiets Heelhed kæmpede han til det Yderste, og han var en afgjort Opponent imod alle Separatister, til hvilken Side de saa regnedes. Han skjulte ingenlunde for sig selv, at hans Ord sagtens vilde være uden Frugt, men dette kunde ikke holde ham tilbage. „Dette skal siges, saa være det da sagt!“ var ogsaa hans Valgsprog.

Hermed ville vi slutte vor Oversigt over Molbechs Skrifter; et Par, som endnu staae tilbage, og som knytte sig til hans Livsstil-

*) Dette omfatter dog ikke hele hans Samling, da et Udvalg paa over 1000 Bind, ifølge hans Bestemmelse, forlods blev udtaget af Sønnen.

ling, ville strax blive omtalte. Vi have gjort et Forsøg paa at samle dem under visse Klasser, for nogenlunde at fremstille de forskjellige Retninger, i hvilke han bevægede sig. Hans litteraire Controverser have vi desværre ikke turdet inklude os paa at skildre, ligesom vi kun leilighedsviis have kunnet berøre hans mangfoldige, paa saa mange Steder spredte mindre Arbeider. Af disse har han dog til Lykke selv leveret os tvende Udvalg: „Blandede Smaaskrifter“ i to Bind, 1834—36, og „Blandede Skrifter, anden Samling“, i fire Bind, 1853—56. Dem, der ønske sig en fuldstændig Kundskab om hans, virkelig forbausende Productivitet, maae vi henvise til Erslews Forfatterlexicon, hvor Artiklen „Molbech“ indtager 13 tættrykte Sider, uden dog at naae længere end til Aaret 1844, saa at hele 12 Aars Arbeider endnu blive at tilføie.

Vi vende os atter til Beretningen om hans Levnet.

Ved Overbibliothekaren Moldenhawers Död i Aaret 1823 rykkede Molbech endelig op til at blive 1ste Bibliotheksecretair, i hvilken Post han forblev til sin Död, og indtil det Sidste bevarede han usvækket sin Kjærlighed for denne herlige Samling. Saa ofte den blev angrebet, ansaae han det derfor som en Pligt at optræde til dens Forsvar; men herved bevirkede han kun, at Angrebene vendtes imod ham selv, uagtet Klagerne i de seneste Aar næsten udelukkende dreiede sig om Udlaanet, hvormed han i lang Tid Intet havde havt at bestille, og hvis reglementariske Bestemmelser ikke beroede paa ham. — Men vistnok skjulte han ikke sine Anskuelser i saa Henseende, og, ligesom han stedse forfægtede den Sætning, at Bibliothekets Maal først og fremmest bør være et strengt videnskabeligt, som den Enkeltes Fordringer maae underordnes, saaledes mindede han stedse om, at Bibliotheket er en Nationalskat, hvis Conservation er en af Bestyrelsens Hovedpligter. Udlaanet er nu saa frit som ønskes kan, maaskee altfor frit, men Klagerne ere derfor ikke forstummede. Sine Meninger om dette Bibliothek, som om Bibliotheksvæsenet i Almindelighed, har han udtalt paa flere Steder, fuldstændigt i Skriftet: „Om offentlige Bibliotheker“ (1829), som er et forøget Aftryk fra „Nordisk Tidsskrift“, og som af Universitetsbibliothekaren Ratjen i Kiel er oversat paa Tydsk, med Titel: „Ueber Bibliothekwissenschaft“ etc. Leipzig 1833. I Aaret 1849 havde han den Glæde, at en høitaget og i Bibliotheksvæsenet saare kyndig Universitetscollega, Etatsraad Eschricht, afgav et Votum, der nøie stemmede med hans Anskuelser. Dette Votum, saavel som Molbechs videre Udvikling af Sagen, hans sidste større Udtalelse om Bibliotheket, findes i „Historisk biographiske Samlinger“ S. 236—272.

Hvorledes Molbech forstod at benytte og fremdrage Bibliothekets Skatte, fremlyser af hans Skrifter; men herom, saavelsom om Alt, hvad der i hans halvhundredaarige Embedstid foregik ved Bibliotheket, og hvori han var en saa virksom Deeltager, navnlig ved Realcatalogets Udarbeidelse, maae vi henvise til Werlauffs udførlige Bibliothekshistorie.

Som første Bibliotheksecretair var Molbechs Løn 800 Rd., der senere forhøiedes til 900 Rd.; han maatte altsaa ved sin Skribentvirksomhed erhverve det Övrige til sin Families Underhold, hvilket dog kun var lidet betryggende. Ved Regentsprovsten Professor Nyerups Död i Aaret 1829 ansögte han derfor om dennes Embede, hvilket han dog ikke fik, da det var bestemt for en Anden, hvorefter Vedkommende opmuntrede ham til at söge om et Professorat i Literaturhistorien, skjönt Universitetet nylig i Orientalisten Rask havde faaet sig en Professor i dette Fag. Vel fölte nu Molbech, at han var mere skikket til at virke som Skribent end som Docent, hvilket han, efter hans egne Ord, „nu var for gammel til at lære“, men han troede dog ikke at burde tilbagevise Forslaget, og med en Gage af 400 Rd. blev han derpaa den 17. Novbr. 1829 udnævnt til „Professor extraordinarius i Literaturhistorien, med særdeles Hensyn paa Fædrelandets og den europæiske Literatur“. I Foraaret 1830 holdt han sine første offentlige Forelæsninger, hvis væsentligste Deel tryktes næste Aar med Titelen: „Tolv Forelæsninger over den videnskabelige Culturs og Literaturs Historie i den gamle Verden, særdeles i Orienten“. Hans i Aarene 1840—41 i to Dele udgivne „Historiens Philosophie“ var ligeledes en Frugt af hans Forelæsninger, og i Aaret 1840 leverede han tillige sit Universitetsprogram: „Bidrag til en Historie og Skildring af de danske Bibeloversættelser fra det 16de Aarhundrede“. Men disse Forelæsninger hörte neppe til hans kjæreste Pligtarbeider, og det var ham derfor ikke uvelkomment, da han 1846 ved en kongelig Resolution blev fritaget for at holde andre Forelæsninger end saadanne, „hvortil han selv fölte Kald eller Anledning“, hvorvel han dog vedblev, ogsaa efter den Tid, at holde Forelæsninger.

Heelt uventet for Mange blev Molbech i Aaret 1830 ansat som Medlem af Theaterdirectionen i den afdöde Etatsraad Rahbeks Sted, og det var nok mere efter Andres Tilskyndelse end af egen Drift at han indgav sin Ansögnning; thi han viste stor Ligegyldighed under den hele Sag. Men da han havde faaet Posten, fik han varm Interesse for Theatret, og vidste snart at sætte sig ind i Forholdene.

Med Skuespillerne stod han i venskabeligt Forhold, men det kunde ikke undgaaes, at han som Censor jo maatte taale mange Angreb af forbittrede Forfattere, hvis Arbeider bleve forkastede. Ogsaa denne sin Embedsstilling betegnede han ved et Skrift, da han i 1839 udgav: „Rosenstand Goiskes kritiske Efterretninger om den kongelige danske Skueplads“. Men efterhaanden trættedes han dog ved denne Virksomhed, der altfor meget berøvede ham Rolighed og Tid til literaire Arbeider. I Slutningen af Aaret 1842 ansögte han derfor om sin Afsked, hvilken han erholdt i Naade og med Pension.

Med Hensyn til Molbechs Livsstilling kan endnu tilføies, at han, i sit beskedne Embede som Bibliotheksecretair, döde som Etatsraad, Commandeur af Danebrog og Danebrogsmand samt Ridder af Nordstjernen. Til de videnskabelige Selskaber, der i Erslews Forfatterlexicon nævnes som de, af hvilke han var Medlem, og hvortil vi henvise, kunne endnu føies tvende: de kongelige Videnskabers Selskaber i Berlin og Upsala.

Molbech var i Besiddelse af sjeldne og ved et aldrig standset Studium mangesidigt uddannede Naturgaver. Naar han havde fattet Ideen til et Skrift, stort eller lidet, stod hele Anordningen strax klar for ham, saa at han, som man siger, kunde begynde med Begyndelsen, eller uden videre gaae lige til Arbeidet. Dette lokkede ham til at lægge sine mange Planer for literaire Foretagender, og til at begynde paa adskillige, der ikke skulde blive sluttede. Men derved, og ved en streng Benyttelse af Tiden, fik han ogsaa Kraft til at udføre saa Meget som han gjorde, og til ved Siden af sine egentlige Arbeider at skrive en utrolig Mængde Breve. Thi han arbeidede med en stor Lethed, der maaskee stundom forledte ham til for stor Hurtighed, saa at Manuskript og Trykning fulgtes ad, hvorved enkelte Unøjagtigheder ikke altid kunde undgaaes. Han var derhos altid vel disponeret, eller kunde blive det, naar han vilde. Men, naar han saa sad ved sit Skriverbord, var han saa fordybet i sit Arbeide, at enhver Forstyrrelse, stor eller liden, var ham i høi Grad ubehagelig. Naar Hviletimen kom, var derimod Intet ham kjærere end en fortrolig Samtale om Dagens Begivenheder, og han blev da let den, der førte Ordet. I den kraftfuldeste Tid af sit Liv, fra hans 40de til hans 60de Aar, førte han et meget selskabeligt Liv, og naar hans Venner da samledes hos ham til „Thee og Conversation“, forstod han godt at bringe Liv i Samtalen, der som oftest blev meget animeret. Med en streng Sandheds- og Retsfølelse forenede han et dybt og blødt Gemyt, der let og inderligt aabnede sig for Alt,

hvad der var ædelt og skjönt. Men man maatte høre til hans Nærmeste, eller staae i fortrolig Brevvexling med ham, for at kunne faae det rette Indblik i hans Sind; thi dette var ikke tilgængeligt for Enhver. Og nægtes kan det ikke, at han ikke var fri for en vis Særhed i sit Væsen, der stundom kunde virke frastødende og saarende, hvor han mindst ønskede det.

Hans Legemsconstitution havde ingensinde været stærk, men de Sygdomme, han gjennemgik, syntes dog ikke at efterlade nogen Svaghed, der hindrede ham i hans Gjerning eller i den Leveviis, som han havde gjort sig til Regel, hvorhos han havde den Lykke, indtil det Sidste at bevare sit Syn og sin Hørelse usvækket. Enhver lille Reise bragte ham tilbage med fornyede Kræfter, og Opholdene om Sommeren paa Sønnens Landeiendom „Gammelgaard“ i Kjöbenhavns Omegn virkede ikke mindre velgjørende paa ham. Et tilsyneladende ubetydeligt Tilfælde kastede ham paa Sygeleiet. Mandag Morgen den 18 Mai 1857 kom han til at skolde sin ene Fod, og maatte derfor indtage en liggende Stilling, hvilket dog ikke hindrede ham i at arbeide. Men andre Symptomer viste snart, at Tilfældet var af en alvorligere Natur, og Tirsdag Middag den 23 Juni Kl. 3 endte han sit arbeidsomme Liv ved en, som det syntes, smertefri Död. Den 27. Juni om Morgenens samlede hans Venner om hans Baare i Frue Kirke, hvor Præsterne Tryde og Paulli, der ogsaa vare hans Venner, i Alles Navn bragte ham det sidste hjertelige Farvel. Liget førtes af Sønnerne til hans kjære Sorö, for at stedes til Hvile paa det Sted, som han dertil selv havde udsøgt sig. Den afsides lille Plet vil kun blive bekjendt og besøgt af Faa; Molbechs Minde vil leve med hans Skrifter.

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the
 various methods of determining the relative humidity of air. It is shown
 that the most accurate method is that of measuring the dew point, and
 that the most convenient method is that of measuring the wet bulb
 temperature. The author then discusses the various methods of
 determining the absolute humidity of air, and shows that the most
 accurate method is that of measuring the mass of water vapor in a
 known volume of air. The author then discusses the various methods of
 determining the relative humidity of air, and shows that the most
 accurate method is that of measuring the dew point, and that the most
 convenient method is that of measuring the wet bulb temperature.

